

บทที่ 1

บทนำ

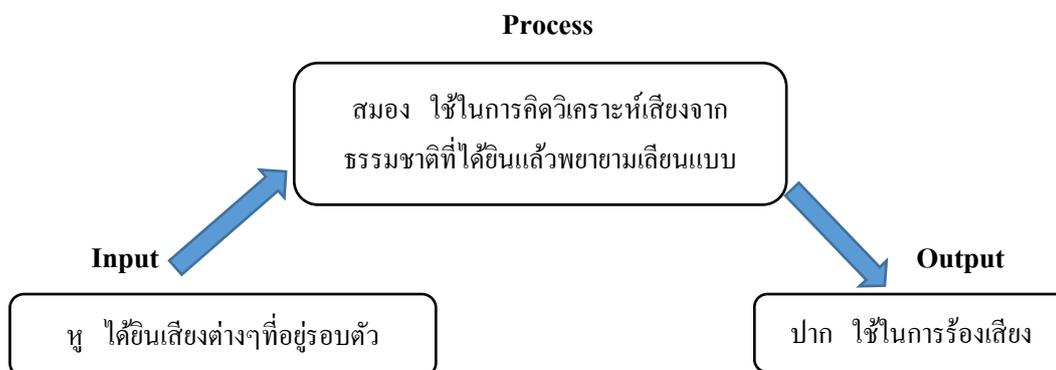
1.1 ที่มาความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วิจารณ์ พานิช (2555, น. 11) ได้กล่าวว่า ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) จะเกิดขึ้นได้จาก “ครูต้องไม่ใช่แค่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก” ในการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้ เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงเป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำและฝึกฝนเพื่อการพัฒนาพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และมาตรา 24 ข้อ 3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่อยู่ควบคู่กับมนุษย์เสมอมา ได้รับการพัฒนาให้มีความไพเราะ ความสลับซับซ้อนไปตามจินตนาการและแรงบันดาลใจของผู้ประพันธ์เพลง นอกจากนั้นมนุษย์ยังพยายามขยาย ขอบจำกัดของเครื่องดนตรีให้สามารถบรรเลงได้กว้างขวาง และมีเทคนิคการบรรเลงที่พิสดารอันแสดงศักยภาพขั้นสูง ของมนุษย์ วิชาการดนตรียังรวมไปถึงวิชาการทฤษฎีดนตรี ซึ่งนักแต่งเพลง นักดนตรี ครูดนตรีและผู้เรียนดนตรีทุกคน ต้องผ่านการศึกษาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น วิชาการปฏิบัติดนตรี การประพันธ์เพลง ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อสามารถนำความรู้ ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดในแขนงต่างๆ ตามความสามารถและความถนัดได้ และวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและซาบซึ้งต่อการเรียนดนตรีได้ดีที่สุด คือ การให้ความรู้ความเข้าใจด้วยการให้ประสบการณ์การเรียนรู้อิงจริง เช่น การเล่นดนตรี การทำกิจกรรมดนตรี การฟังดนตรี เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ดนตรีถือเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าศาสตร์แขนงอื่นๆ และได้บรรจุในหลักสูตรให้เรียนกันตั้งแต่ปฐมวัย การเรียนดนตรีภาคปฏิบัติ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็กทุกคน ดนตรีจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนมากกว่าเพียงแค่เป็นความบันเทิงเท่านั้น ดังจะเห็นว่า เสียงดนตรีนั้นเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาอย่างช้านานและก่อนที่มนุษย์จะ

ผลิตเครื่องดนตรีขึ้นมาได้มนุษย์นั้นได้ใช้อวัยวะในร่างกาย ได้แก่ หู สมอง และปาก ในการทำให้เกิดเสียงดนตรีขึ้นมาดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการกำเนิดเสียงดนตรีจากอวัยวะในร่างกาย

จากภาพที่ 1 กระบวนการกำเนิดเสียงดนตรีจากอวัยวะในร่างกาย ทำให้เราเห็นถึงกระบวนการของการสร้างเสียงดนตรีจากอวัยวะในร่างกายดังนั้นสิ่งแรกเลยที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดทักษะที่ดีในการเล่นดนตรีของมนุษย์คือ “การฟัง” เป็นหนึ่งในทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุดในการรับรู้ดนตรี เพราะดนตรีเป็นเรื่องของเสียง ทั้งนักดนตรีหรือบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่นักดนตรี จำเป็นต้องใช้ “หู” ในการฟังและรับรู้เสียงดนตรีทั้งนั้น สำหรับนักดนตรี การฟังเสียงดนตรีที่ตนเองเล่นเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างยิ่งเพื่อถ่ายทอดบทเพลงออกมาให้สื่ออารมณ์ความหมายของเพลงให้มากที่สุดการฝึกทักษะด้านการฟัง หรือที่เรียกว่าการฝึกโสตทักษะ จึงเป็นการฝึกทักษะที่สำคัญด้านหนึ่งในการเรียนดนตรี เพื่อฝึกความสามารถในการฟังที่ดี นอกเหนือไปจากการฟังเพื่อความไพเราะ หรือการถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลงแล้ว ยังสามารถวิเคราะห์แยกแยะระดับเสียง ชั้นคู่เสียง คอร์ด บันไดเสียง เพื่อใช้ในการฟังดนตรีหรือบรรเลงดนตรีได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนวิชาโสตทักษะนี้มีความสำคัญเทียบเท่ากับการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีเลยทีเดียว

การสอนโสตทักษะเบื้องต้น คือ การมุ่งพัฒนาความสามารถในการได้ยิน และการตอบได้ถึงคุณลักษณะของเสียงในด้านต่างๆ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง รวมทั้งเสียงระดับต่างๆ เสียงลักษณะต่างๆ และความดังเบา เสียงประสาน เช่น ชนิดและลักษณะต่างๆของขั้วเสียง ชนิดและลักษณะของคอร์ด (ทวีชัย นาควงษ์, 2543)

Edwin E. Gordon เป็นนักวิจัย อาจารย์ ผู้เขียน และวิทยากร ด้านดนตรีศึกษา ที่มีชื่อเสียง ผลงานได้รับการตีพิมพ์และนำเสนออย่างกว้างขวาง ผลงานสำคัญได้แก่ การศึกษาด้านความถนัดทางดนตรี (Music Aptitudes) การรับรู้ทางดนตรี (Audiation) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางดนตรี (Music Learning Theory) รูปแบบเสียงและจังหวะ (Tonal and Rhythm Patterns) พัฒนาการทางดนตรีของ

เด็กทารกและเด็กเล็ก (Music Development in Infants and very young children) แบบทดสอบความถนัดทางดนตรี (Music Aptitude Test) ของเขาได้รับการยอมรับเป็นหนึ่งในสามแบบทดสอบความถนัดทางดนตรีที่ได้รับความนิยมในระดับโลก (นิสาชล บังคม, 2553, น.7)

วิธีการฝึกโสตทักษะของกอร์ดอนนั้นเนื้อหาจะเป็นลำดับขั้นตอน ทั้งในเรื่องของเสียงและจังหวะ กอร์ดอนใช้ระบบโดเคลื่อนที่ (Movable do) โดยให้ความสำคัญในการฝึกฟังขั้นคู่เสียงและบันไดเสียงที่หลากหลาย ได้แก่ เมเจอร์ ฮาร์โมนิกไมเนอร์ และโหมดหลักได้แก่ โดเรียน ฟริเจียน ลิเดียน มิกโซลิเดียน เอโอเลียน และโลครีียน เพื่อพัฒนาการได้ยินเสียงภายในตนเองของนักเรียนได้

ทฤษฎีพื้นฐานทางความคิด (assumption) ของทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม คือ พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถสังเกตได้ พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของ การเรียนรู้ที่เป็นอิสระหลายอย่างเสริมแรง (Reinforcement) ช่วยให้พฤติกรรมเกิดขึ้น (สุรางค์ ใ้วตระกูล, 2541, น.185 -186)

จากการศึกษาทฤษฎีของธอร์นไดค์เรียกว่าทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus - S) กับการตอบสนอง (Response - R) โดยมีหลักเบื้องต้นว่า “การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยที่การตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดี หรือเหมาะสมที่สุด เรียกการตอบสนองเช่นนี้ว่าการลองถูกลองผิด (Trial and error) นั่นคือการเลือกตอบสนองของผู้เรียนรู้อะไรด้วยตนเอง ไม่มีผู้ใดมากำหนดหรือชี้ช่องทางในการปฏิบัติให้และเมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว การตอบสนองหลายรูปแบบจะหายไปเหลือเพียงการตอบสนองรูปแบบเดียวที่เหมาะสมที่สุด และพยายามทำให้การตอบสนองเช่นนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่ต้องการให้เรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยนั้นเห็นความสำคัญของการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โสตทักษะโดยใช้แนวคิดของธอร์นไดค์ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดนตรีสากลโดยการแยกแยะระดับเสียงโน้ตในบันไดเสียง C เมเจอร์สเกล เพื่อใช้ในการฟังดนตรีหรือบรรเลงดนตรีและการร้องเพลง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลขั้นสูงสำหรับผู้เรียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความสามารถและความคงทนของไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลตามแนวคิดของธอร์นไคค์

1.3 สมมุติฐานในงานวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
2. นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลที่คงทนได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลตามแนวคิดของธอร์นไคค์อยู่ในระดับมาก

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่มีคะแนนในการทดสอบไม่ผ่านในรายวิชาศิลปะ ดนตรี:นาฏศิลป์หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ไสตทักษะ C เมเจอร์สเกล โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ชุดกิจกรรมการพัฒนาไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากลตามแนวคิดของธอร์นไคค์
ตัวแปรตาม คือ

1. ความสามารถไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากล
2. ความสามารถคงทนด้านไสตทักษะวิชาคณิตศาสตร์สากล

3. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาไสตท์ทักษะวิชาดนตรี
 สากลตามแนวคิดของธอร์นไคค์
 เนื้อหา

รายวิชาศิลปะ ดนตรี:นาฏศิลป์หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ไสตท์ทักษะ C เมเจอร์สเกล
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จากแผนการเรียนรู้จำนวน 6 แผน รวม 14
 ชั่วโมง ตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรกลางของโรงเรียนวัดชัยฤกษ์มาลา เพื่อมาจัดทำชุด
 กิจกรรมรวมทั้งหมด 6 ชุด

1.5 นิยามศัพท์

การพัฒนาไสตท์ทักษะวิชาดนตรีสากล หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการฟังระดับ
 เสียงของโน้ตดนตรีสากลซึ่งนักเรียนทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้คะแนนตามเกณฑ์ที่
 กำหนดไว้

ชุดกิจกรรมตามแนวคิดของธอร์นไคค์ หมายถึงชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้
 แนวคิดของธอร์นไคค์มีทั้งหมด 6 ชุด ซึ่งประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) จุดมุ่งหมาย 3)
 การประเมินผลเบื้องต้น 4) การกำหนดกิจกรรม 5) การประเมินขั้นสุดท้าย ขั้นตอนของการฝึก
 มี 4 ขั้นคือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการฝึก 3) ขั้นการนำไปใช้ 4) ขั้นความพึงพอใจ

ความคงทนด้านไสตท์ทักษะวิชาดนตรีสากล หมายถึง คะแนนความสามารถที่นักเรียนทำ
 แบบทดสอบความสามารถการฟังโน้ตดนตรีสากลครั้งที่ 1 แล้วทิ้งระยะเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์
 จึงนำแบบทดสอบชุดเดิมแต่สลับข้อมาวัดความสามารถครั้งที่ 2 นักเรียนต้องได้คะแนนจากการทำ
 แบบทดสอบมีคะแนนคงที่หรือได้เพิ่มขึ้นจากเดิม

ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
 ของครูผู้สอน รวมไปถึงสื่อที่ใช้ในการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ ว่ามีความรู้สึกดี หรือไม่ดี
 ไม่ชอบและชอบ โดยใช้การประเมินค่า

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้าน ไสตท์ทักษะในวิชาดนตรีสากลที่มีคุณภาพ
2. ชุดกิจกรรมทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนวิชาดนตรีสากลเพิ่มขึ้น
3. ผู้สอนวิชาดนตรีสากลสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนได้